

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBI CLASICE

Ediția a XXXIV-a, Brăila, 19-22 aprilie 2023

Elemente de limbă latină și de cultură romanică

Clasa a VII-a

I. În orașul antic Ankyra (azi Ankara, capitala Turciei), din provincia romană Galatia, a fost ridicat un templu în onoarea unei personalități romane; pe pereții interiori ai templului se găsește o inscripție impresionantă, o copie a originalului aflat la Roma, menită să lase posterității, în latină și în greacă, faptele autorului textului inscripției.

Traduceți în limba română următorul fragment din textul inscripției de la Ankara: (30 p.)

Iurabat tunc in mea¹ verba tota Italia sponte sua¹ et me² belli Actii ducem deposcebat. Magnarum provinciarum populi Romani, quibus³ finitimae erant gentes quae³ Romae auctoritati non parebant, fines auxi⁴. Aegyptum imperio nostro⁵ adieci⁴. (Res gestae, 25-27 – text adaptat)

PRECIZĂRI LEXICALE ȘI GRAMATICALE:

1. *mea, sua* – adjective pronominale posesive (v. *meus, suus*), se acordă cu substantivele pe lângă care stau în text
2. *me* – pron. personal, Ac. = „pe mine”, „mă”
3. *quibus* (= „cu care”/„căroră”); *quae* (= „care”) – forme ale pronumelui relativ *qui, quae, quod*
4. *auxi, adieci* – forme de indicativ perfect (se traduce cu perfectul compus), la pers. I sg., v. *augeo, -ēre; adicio, -ere*
5. *nostro* – v. *noster* (se acordă cu *imperio*)

II. 1. Schimbați numărul tuturor cuvintelor flexibile din structurile *finitimae erant gentes* și *auctoritati non parebant*, fără să modificați celelalte categorii gramaticale – rescrieți astfel ambele secvențe: (10 p.)

2. Construiți formele cerute de indicativ prezent și imperfect ale verbelor: (12 p.)

- *deposcere* – la persoana a III-a, plural;
- *adicere* – la persoanele a II-a și a III-a, plural;

3. Precizați, pentru fiecare etimon (cuvânt de origine) din limba latină, de mai jos, câte un cuvânt moștenit și unul împrumutat în limba română, indiferent de valoarea lor morfologică: (4 p.)

a) *verbum*   b) *populus*

4. Identificați în limba română două cuvinte cu valori morfologice diferite (de exemplu, un substantiv și un verb), al căror etimon (cuvânt de origine) să fie *finis*. (4 p.)

III. 1. Având în vedere informațiile istorice din textul dat la subiectul I:

a) Numiți autorul inscripției. (4 p.)

b) Explicați, într-un enunț, la ce evenimente istorice trimit referirile la *Actium* și *Aegyptus* din textul inscripției, precum și legătura lor cu autorul inscripției. (4 p.)

c) Alegeți o valoare greco-romană, din programa de concurs, evidențiată de mesajul inscripției, formulând o justificare, în 30-50 de cuvinte, pentru alegerea valorii respective. (8 p.)

2. Monumentul din imaginea alăturată, inaugurat în anul 1843, este dedicat celebrului amiral britanic Nelson și constituie una dintre atracțiile turistice ale Londrei, din Trafalgar Square. Priviți cu atenție imaginea și răspundeți cerințelor asociate acesteia:

a) Notați cu cifre romane anul inaugurării monumentului (1843). (2 p.)

b) Identificați tipul de monument reprezentat în imagine. (2 p.)

c) Menționați un monument antic similar, de la Roma. (2 p.)

d) Prezentați pe scurt, în 50-80 de cuvinte, principalele aspecte arhitecturale ale acestui tip de monument, precum și diferențele dintre monumentul modern de la Londra și cel menționat la punctul c), de la Roma. (8 p.)

Nota bene! Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru efectiv este de 3 (trei) ore. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Concurenții pot folosi dicționarul latin - român (sau latin - o limbă modernă).

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBI CLASICE

Ediția a XXXIV-a, Brăila, 19-22 aprilie 2023

LIMBA LATINĂ

Clasa a IX-a

I. Oferiți o variantă de traducere în limba română: (40 p.)*Salvarea prietenului, la fel de importantă ca victoria*

Caius Valerius Procillus, quem custodes in fuga trinis catenis vinctum¹ trahebant, in Caesaris equitatum incidit. Haec res Caesari non tenuiorem quam² ipsa victoria voluptatem produxit, quod³ hominem honestissimum provinciae Galliae, suum familiarem et hospitem, eripuit e manibus hostium et sibi restituit; itaque eius calamitate de tanta voluptate et gratulatione nihil fortuna deminuit. (C. Iulius Caesar, *De bello Gallico*, I, 53, text adaptat)

(1) *vinctus*, -a, -um (adj. participial) = legat (2) *quam* (adv./conj.) = decât (3) *quod* (aici, conjuncție) = fiindcă, deoarece, întrucât

II. 1. Precizați genul, cazul și numărul pronomelor și adjectivelor pronominale din textul de mai sus (doar formele studiate, fără *ipsa* și *nihil*). (15 p.)**2. Rescrieți enunțul de mai jos, trecând toate cuvintele flexibile la celălalt număr. (10 p.)**

Hominem honestissimum provinciae, suum familiarem, eripuit e manibus hostium et sibi restituit.

3. Treceți primul adjectiv din enunțul dat la punctul 2 la gradul comparativ (de superioritate), fără să schimbați celelalte categorii gramaticale. (1 p.)**4. Identificați în limba română câte două cuvinte cu valori morfologice diferite (de exemplu, un substantiv și un adjectiv), al căror etimon (cuvânt de origine) să fie *incidere*, respectiv *hospes*. (4 p.)****III. Scrieți pe foaia de concurs termenii care completează adecvat lacunele din textul următor: (20 p.)**

Instituția pe care se susține întreaga arhitectură a sistemului politic republican roman este 1) _____. Crearea sa a fost atribuită de tradiție legendarului 2) _____, dar în epoca 3) _____ nu avea decât un rol 4) _____, nu decizional, precum în vremea republicii. Această instituție a reprezentat o îndelungată perioadă din epoca republicană expresia puterii politice a elitei sociale romane, de aceea membrii săi puteau fi, inițial, doar 5) _____ – clasă socială constituită din familii cu istorie recunoscută la Roma, mari proprietari de 6) _____, care le ofereau nu doar o avere considerabilă, ci și un statut social proeminent. Cu timpul însă, din rândurile 7) _____ se constituie o veritabilă clasă socială de mijloc, al cărei nume provine de la poziția deținută în armată, pe timp de război: 8) _____ (numiți în latină 9) _____); și ei își câștigă dreptul de a fi aleși în forul suprem de conducere al Romei. De altfel, spre sfârșitul republicii, instituția câștigă mult în reprezentativitate socială, dar se polarizează la nivel politic: cele două facțiuni care manifestă o viziune și interese politice divergente, 10) _____ și 11) _____, pot fi considerate precursorilor partidelor politice din parlamentele moderne.

Puterea instituției definitorii pentru sistemul republican se manifesta, în practică, și asupra altor instituții, cu puteri aparent separate. De exemplu, deși legislația cădea în sarcina adunărilor populare, totuși ea era în multe cazuri sancționată sau chiar creată prin așa-numitele 12) _____ (decizii/hotărâri ale instituției – inițial, simple avize). Cei mai importanți magistrați din sistemul ierarhic al demnităților/funțiilor publice romane (numit în latină 13) _____) erau 14) _____. Ei dețineau 15) _____ – termen care desemnează în latină deopotrivă puterea executivă politică și cea militară; însă depindeau de instituția din care, de altfel, proveneau de cele mai multe ori, de vreme ce, de exemplu, aceasta controla și finanța 16) _____, ai cărei comandanți supremi erau magistrații respectivi. O situație grăitoare pentru puterea instituției asupra comandanților militari o constituie chiar al doilea război punic. Pe de o parte, Hannibal nu a putut fructifica avantajul aparent decisiv obținut în 216 a.Chr. la 17) _____, în Apulia, inclusiv din cauza lipsei de sprijin și a mișcărilor politice din 18) _____, capitala acestuia, în vreme ce mobilizarea generală și deciziile politice de la Roma, luate la nivel instituțional, i-au oferit resursele decisive pentru victoria lui Publius 19) _____ Scipio, cel supranumit apoi 20) _____.

Nota bene! Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru efectiv este de 3 (trei) ore. Se acordă 10 puncte din oficiu.

Concurenții pot folosi dicționarul latin - român (sau latin - o limbă modernă).

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBI CLASICE

Ediția a XXXIV-a, Brăila, 19-22 aprilie 2023

LIMBA LATINĂ

Clasa a X-a

I. Oferiți o variantă de traducere în limba română a următorului text: (40 p.)

Dezastrul flotei romane nu îl poate opri pe Caesar din a-și reface și suplimenta forțele

At Caesar, etsi nondum eorum consilia cogoverat, tamen et ex **eventu** navium **suarum** et ex eo, quod¹ obsides dare intermiserant, fore **id** quod accidit suspicabatur. Itaque ad omnes casus subsidia comparabat. Nam et frumentum ex **agris** cotidie in castra conferebat et, quae gravissime afflictæ erant naves, earum **materia** atque aere ad reliquas reficiendas² utebatur et quae ad **eas** res erant usui ex continenti comportari iubebat. Itaque, cum³ summo **studio** a **militibus** administraretur, XII **navibus** amissis, reliquis ut⁴ navigari satis commode posset effecit.

(C. Iulius Caesar, *De bello Gallico*, IV, 31)

(1) *ex eo, quod* = „din faptul că”, „din acest motiv, că”

(2) *ad reliquas reficiendas* = „la refacerea celorlalte”, „pentru a le reface pe celelalte”

(3) *cum* (conj. cauzală) = „fiindcă”, „întrucât”

(4) *ut* (conj.) = „să”

II. 1. Precizați cazul și funcția sintactică a cuvintelor scrise îngroșat din textul de mai sus: (18 p.)

eventu, suarum, id, agris, materia, eas, studio, militibus, navibus

2. Transcrieți din text două subordonate relative atributive (reale). (4 p.)

3. Identificați în text și rescrieți pe foaia de concurs: (3 p.)

a) o formă verbală la conjunctiv, la diateza pasivă;

b) un verb la diateza pasivă, la un timp compus;

c) un verb la infinitiv cu funcție de complement direct.

III. Traduceți textul de mai jos în limba latină: (25 p.)

Caesar, din (*de*) aceste motive (*causa*) pe care le-am amintit (*commemoro*), hotărâse (*decerno*) să treacă (*transeo*) Rinul (*Rhenus*), dar (*sed*) nu cu corăbiile (*navis*), întrucât (*quod*) considera (*arbitror*) că acest lucru nu este nici¹ de demnitatea (*dignitas*) sa, nici de a poporului roman. Și astfel (*itaque*), în zece zile, după ce a fost desăvârșită (*efficio*) întreaga (*omnis*) construcție (*opus*) a unui pod (*pons*), armata (*exercitus*) este trecută dincolo (*traduco*).

(după *De bello Gallico*, IV, 17-18)

N.B. 1. *nici ... nici* = *neque ... neque*

2. Structura subliniată trebuie redată printr-o construcție participială absolută (Ablativ absolut).

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBI CLASICE

Ediția a XXXIV-a, Brăila, 19-22 aprilie 2023

LIMBA LATINĂ

Clasa a XI-a

I. Oferiți o variantă de traducere literară a textului din limba latină în limba română: (50 p.)*Demnitatea înfrângerii*

Longius prosequi veritus [...], [Caesar] ad Ciceronem pervenit. Institutas turrets, testudines munitionesque hostium admiratur; legione producta cognoscit non decimum quemque¹ esse reliquum militem sine vulnere: ex his omnibus iudicat rebus, quanto cum periculo et quanta cum virtute res sint administratae. Ciceronem pro eius merito legionemque collaudat; centuriones singillatim tribunosque militum appellat, quorum egregiam fuisse virtutem testimonio Ciceronis cognoverat. Postero die, contione habita, rem gestam proponit, milites consolatur et confirmat: quod detrimentum culpa et temeritate legati sit acceptum, hoc aequiore animo ferendum docet², quod, beneficio deorum immortalium et virtute eorum expiato incommodo, neque hostibus diutina laetatio neque ipsis longior dolor relinquatur. (C. Iulius Caesar, *De bello Gallico*, V, 52)

1. *quemque* (Ac. sg.) – v. *quisque* = vreun(ul)   2. *ferendum docet* = (ii) îndeamnă să suporte

II. Citiți cu atenție următorul text bilingv: (40 p.)

Quae potest pax esse M. Antonio primum cum senatu? Quo ore vos ille poterit, quibus vicissim vos illum oculis intueri? Quis vestrum illum, quem ille vestrum non oderit? Age, vos ille solum et vos illum; quid? ii, qui Mutinam circumsedent, qui in Gallia dilectus habent, qui in vestras fortunas imminent, amici umquam vobis erunt aut vos illis? An equites Romanos amplectetur? Occulta enim fuit eorum voluntas iudiciumque de Antonio. Qui frequentissimi in gradibus Concordiae steterunt, qui nos ad libertatem recuperandam excitaverunt, arma, saga, bellum flagitaverunt, me una cum populo Romano in contionem vocaverunt, hi Antonium diligent et cum his pacem servabit Antonius? Nam quid ego de universo populo Romano dicam? [...] Itaque erat optabile antea, ut populum Romanum comitem haberemus, nunc habemus ducem. Quae est igitur spes, qui Mutinam circumsedent, imperatorem populi Romani exercitumque oppugnant, iis pacem cum populo Romano esse posse? (M. Tullius Cicero, *In Antonium*, VII, 21-22)

„Mai întâi, ce pace poate fi între Antonius și Senat? Cu ce figură va putea el să vă privească și cu ce ochi îl veți privi voi pe el? Care dintre voi nu-l urăște sau pe care dintre voi nu-l urăște el? Hai, spuneți, oare numai pe voi vă urăște el și voi numai pe el? Ce? Vor fi vreodată prietenii voștri sau voi prietenii aceluia care asediază Mutina, care recrutează soldați din Galia sau care vă amenință averile? Îi va îmbrățișa el pe cavaleri? Ca și cum intențiile și părerea lor despre Antonius ar fi rămas ascunse. Acei foarte mulți cavaleri care s-au adunat pe treptele templului Concordiei, cei care ne-au împins să luptăm pentru redobândirea libertății, cei care au tot cerut arme, tunici militare, război, chemându-mă și pe mine să fiu laolaltă cu poporul în acea adunare, îl vor îndrăgi ei oare pe Antonius sau Antonius va respecta pacea cu ei? Ce să mai zic eu despre întregul popor roman? [...]. Dacă mereu ne-am dorit să avem poporul de partea noastră, iată că-l avem acum conducător. Așadar, ce speranță de pace mai poate să fie între poporul roman și aceia care asediază Mutina, atacând un general și armata poporului roman?”

Redactați o analiză literară a pasajului dat, având în vedere următoarele repere:

- încadrarea sumară a fragmentului în contextul *Filipicelor* ciceroniene
- comentarea poziției lui Cicero față de alternativele crizei politico-militare: *pax vs. bellum*
- prezentarea imaginii lui Antonius în raport cu societatea romană: idei și cuvinte-cheie
- comentarea a trei elemente stilistice diferite, relevante pentru evidențierea/nuanțarea ideilor ciceroniene

Notă: Analiza literară va fi axată pe valorificarea textului dat. Nu vor fi punctate aspecte biobibliografice generale.

Nota bene! Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru efectiv este de 3 (trei) ore. Se acordă 10 puncte din oficiu. Concurenții pot folosi dicționarul latin - român (sau latin - o limbă modernă).

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBI CLASICE

Ediția a XXXIV-a, Brăila, 19-22 aprilie 2023

LIMBA LATINĂ

Clasa a XII-a

I. Oferiți o variantă de traducere literară a următorului text, din limba latină în limba română: (50 p.)

Cicero condamnă ipocrizia senatului în raporturile sale cu protagoniștii războiului civil, C. Caesar (Octavian) și M. Antonius

Quid est inconstantia, levitate, mobilitate cum singulis hominibus, tum vero universo senatui turpius? Quid porro inconstantius quam, quem modo hostem non verbo, sed re multis decretis iudicavistis, cum hoc subito pacem velle coniungi? Nisi vero, cum C. Caesari meritos illi quidem honores et debitos, sed tamen singulares et immortales decrevistis unam ob causam, quod contra M. Antonium exercitum comparavisset, non hostem tum Antonium iudicavistis, nec tum hostis est a vobis iudicatus Antonius, cum laudati auctoritate vestra veterani milites, qui C. Caesarem secuti essent, nec tum hostem Antonium iudicavistis, cum fortissimis legionibus, quod illum, qui consul appellabatur, cum esset hostis, reliquissent, vacationes, pecunias, agros spondidistis? (M. Tullius Cicero, *In Antonium*, VII, 9-10)

II. Citiți cu atenție următoarele versuri:

Dicunt in tenero gramine pinguium
custodes ovium carmina fistula
delectantque deum, cui pecus et nigri
colles Arcadiae placent.

Adduxere sitim tempora, Vergili;
sed pressum Calibus ducere Liberum
si gestis, iuvenum nobilium cliens,
nardo vina merebere. [...]

Verum pone moras et studium lucri,
nigrorumque memor, dum licet, ignium
misce stultitiam consiliis brevem:
dulce est desipere in loco. (*Carmina*, IV, XII, 9-16; 25-28)

Cântă din fluier pe iarba proaspăt crescută
păstorii turmelor grase de oi
și-l încântă pe Pan, zeul căruia-i sunt pe plac
ale Arcadiei turme și negre coline.

Anotimpul a adus cu el setea, Vergilius;
iar de arzi să bei vinul stors la Cales,
tu, prieten al tinerilor nobili,
doar aducându-mi parfum de nard vinul îl vei câștiga. [...]

Hai, lasă amănările și preocuparea pentru câștig;
amintindu-ți, cât mai poți, de sumbrele flăcări ale rugului tău,
amestecă o scurtă nebunie cu înțelepciunea ta:
E plăcut să-ți pierzi mințile un pic.

O nata mecum consule Manlio,
seu tu querellas sive geris iocos
seu rixam et insanos amores
seu facilem, pia testa, somnum, [...]

Tu lene tormentum ingenio admoves
plerumque duro; tu sapientium
curas et arcanum iocosu
consilium retegis Lyaeo.

Tu spem reducis mentibus anxiis
viresque et addis cornua pauperi,
post te neque iratos trementi
regum apices neque militum arma. (*Carmina*, III, XXI, 1-4; 25-28)

O, tu, cea născută odată cu mine, pe vremea lui Manlius,
fie că porți cu tine plânsete, fie jocuri,
fie certuri, fie amoruri nebune,
fie somnul cel ușor, o pioasă amforă, [...]

Tu reușești să miști cu blânda-ți violență
spiritul cel mai sever; tu scoți la lumină grijile
înțelepților și tainica lor gândire,
cu ajutorul jucăușului tău vin.

Tu redai speranța sufletelor tulburate
și inspiri puterea și mândria celui umil,
care-n urma ta nu mai tremură nici în fața mânioaselor
coroane regale, nici în fața armelor soldaților.

Pornind de la cunoscuta autocaracterizare horatiană (*me pinguem ... Epicuri de grege porcum* – „pe mine, porcul cel gras din turma lui Epicur” – *Epistulae*, I, 4), redactați o analiză literară comparativă a versurilor propuse, din perspectiva curentului filosofic reflectat de ideile poetice. Veți avea în vedere următoarele aspecte: (40 p.)

- prezentarea unor elemente minimale de contextualizare a versurilor date în opera horatiană
- analiza ideilor poetice, prin raportare la ideile/conceptele majore ale curentului filosofic reflectat în textele propuse
- ilustrarea ideilor poetice prin referiri pertinente la simboluri/motive poetice/cuvinte-cheie din versurile date
- identificarea a trei figuri de stil diferite și comentarea rolului lor în construcția ideii/ideilor poetice

Notă: Analiza literară va fi axată pe valorificarea textelor date. Nu vor fi punctate aspecte biobibliografice generale.

Nota bene! Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru efectiv este de 3 (trei) ore. Se acordă 10 puncte din oficiu.
Concurenții pot folosi dicționarul latin - român (sau latin - o limbă modernă).